

Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven 2006

Feiten en trends inzake aard en omvang van criminaliteit in het bedrijfsleven

December 2006

Inhoud

1	Samenvatting	3
	1.1 Aard en omvang van criminaliteit tegen bedrijven	4
	1.2 Schade door criminaliteit	9
	1.3 Preventieve maatregelen	10
	1.4 Meldings- en aangiftegedrag	13
	1.5 Ervaring met en waardering van de politie	15
	1.6 Interne criminaliteit	16
	1.7 Belangrijkste resultaten 2006 ten opzichte van 2005	16
	1.8 Overzichtstabel resultaten 2004, 2005 en 2006	17
2	Inleiding	20
3	Sectorrapport Bouw	23
4	Sectorrapport Detailhandel	69
5	Sectorrapport Horeca	119
6	Sectorrapport Transport	166
7	Sectorrapport Zakelijke dienstverlening	207
	Onderzoeksverantwoording	251
	Management Summary	253
	Bijlagen	

1 Samenvatting

De Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven (MCB) heeft als doel inzicht te geven in het slachtofferschap van Nederlandse bedrijven en de maatregelen die zij nemen om de criminaliteit terug te dringen. De MCB maakt het mogelijk om op basis van feiten en cijfers te discussiëren over de veiligheid van bedrijven en de maatregelen die nodig zijn om de veiligheid te vergroten. Hierbij wordt gekeken naar de ontwikkelingen door de jaren heen.

De onderzoeksvragen die aan de MCB ten grondslag liggen, luiden:

- Wat is de aard en omvang van de criminaliteit tegen bedrijven in Nederland?
- Wat is de aard en omvang van de schade bij bedrijven als gevolg van deze criminaliteit?
- Welke preventieve maatregelen nemen bedrijven tegen criminaliteit?
- Hoe is het meldings- en aangiftegedrag van bedrijven als zij slachtoffer zijn van criminaliteit?
- Wat is de ervaring en waardering van bedrijven met betrekking tot het optreden van de politie?
- Zijn er verschillen tussen sectoren op bovenstaande aspecten?
- Hoe verhouden zich de uitkomsten van dit onderzoek tot de nulmeting van de Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven die is uitgevoerd in 2004? Per sector gaat het daarbij vooral om het absolute aantal bedrijven dat met criminaliteit te maken krijgt, het totaal aantal delicten en de aard ervan.

Bovendien geven we antwoord op de vraag welk percentage van de bedrijven:

- criminaliteit als een probleem ervaart;
- preventieve maatregelen heeft genomen en/of deelneemt aan projecten;
- criminaliteit registreert;
- met een delict te maken heeft gehad;
- melding maakt van een delict bij de politie;
- tevreden is over de politie;
- te maken heeft met interne criminaliteit en hiertegen preventieve maatregelen neemt.

Het onderzoek is uitgevoerd in de volgende vijf¹ sectoren in het Nederlandse bedrijfsleven:

- Bouw;
- Detailhandel;
- Horeca;
- Transport;
- Zakelijke dienstverlening.

We presenteren in deze samenvatting een overkoepelende beschouwing van de resultaten uit het onderzoek. De vraag naar verschillen tussen sectoren wordt bij elk onderwerp apart beantwoord. We richten ons tevens op significante verschillen tussen de nulmeting in 2004 en de tweemeting in 2006. In de vijf sectorrapporten bespreken we bovendien significante

¹ In 2004 en 2005 vond het onderzoek in dezelfde vijf sectoren plaats en op eenzelfde grote schaal.

verschillen tussen branches binnen een sector en tussen bedrijven met een verschillende geografische ligging (stedelijke agglomeratie en regio).

In de overzichtstabel op pagina 18 en 19 treft u de belangrijkste cijfers per sector aan voor 2004, 2005 en 2006. Tevens zijn in deze tabel de betrouwbaarheidsmarges opgenomen die nodig zijn om de cijfers op de juiste wijze te kunnen interpreteren en vergelijken. Door een doeltreffende steekproeftrekking en tussentijdse bijsturing van de steekproef middels variantie-analyses, is het grotendeels gelukt betrouwbaarheidsmarges te realiseren van 10% of minder.

1.1 Aard en omvang van criminaliteit tegen bedrijven

Eén van de meest in het oog springende resultaten van de MCB 2006 is dat het gerapporteerde aantal delicten *of* gelijk is gebleven *of* significant is gedaald ten opzichte van 2004. Vooral het aantal inbraken en diefstallen is in veel sectoren significant gedaald in vergelijking met 2004.

Een kwart tot bijna de helft van alle bedrijfsvestigingen in de onderzochte sectoren heeft te maken met één of meer vormen van criminaliteit (algemeen slachtofferschap²). De detailhandel en de horeca zijn de sectoren die het meest geconfronteerd worden met criminaliteit. Toch is het algemeen slachtofferschap in de betreffende sectoren significant gedaald ten opzichte van 2004. In 2004 had 49% van de bedrijven in de detailhandel te maken met een of meer vormen van criminaliteit, in 2006 is dit gedaald naar 45%. Hetzelfde geldt voor de horeca: in 2004 was het algemeen slachtofferschap 47%, in 2006 is dit gedaald naar 43%. Ook in de andere sectoren - met uitzondering van de bouwsector - is het algemeen slachtofferschap significant gedaald ten opzichte van 2004. De zakelijke dienstverlening en de bouw hebben relatief het minst met criminaliteit te maken; respectievelijk 25% en 28% van de vestigingen is daar slachtoffer van criminaliteit.

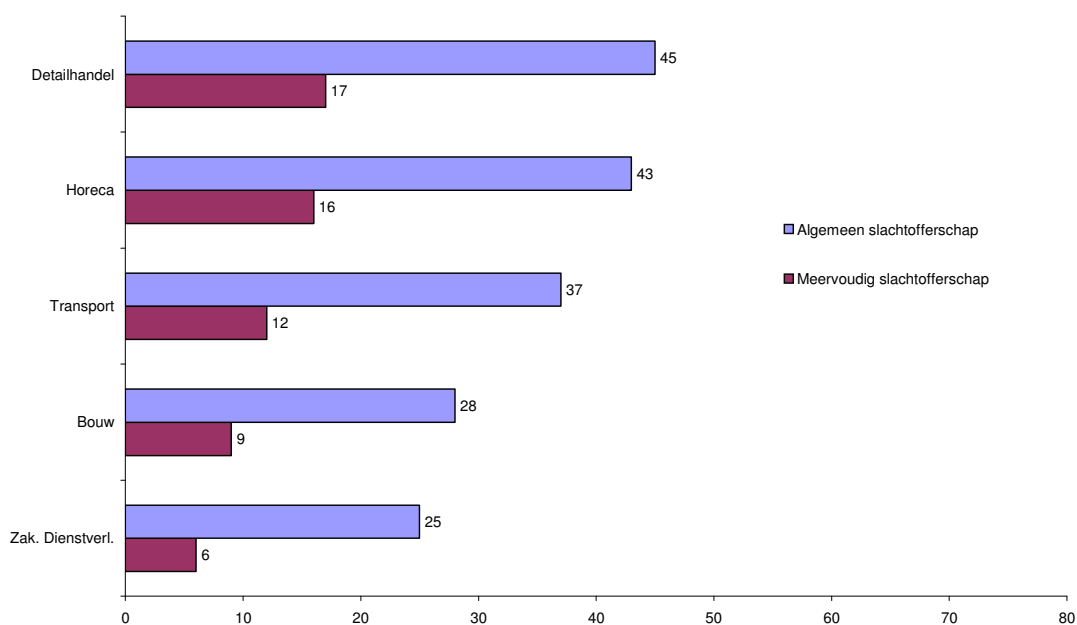
Naast algemeen slachtofferschap presenteren we in tabel 1 ook meervoudig slachtofferschap³. In de vijf onderzochte sectoren is tussen de 6% en 17% van de vestigingen slachtoffer geweest van meer dan één type delict. De detailhandel en de horeca worden zwaarder getroffen, maar het meervoudig slachtofferschap is in alle sectoren – met als uitzondering de bouwsector - significant gedaald ten opzichte van 2004. In de deelrapporten wordt tevens ingegaan op herhaald slachtofferschap⁴.

² Algemeen slachtofferschap: als een bedrijfsvestiging in de afgelopen 12 maanden één of meerdere malen slachtoffer is geweest van een delict.

³ Meervoudig slachtofferschap: als een bedrijfsvestiging in de afgelopen 12 maanden slachtoffer van verschillende type delicten is geweest.

⁴ Herhaald slachtofferschap: als een bedrijfsvestiging in de afgelopen 12 maanden vaker dan één keer slachtoffer is geweest van een delict (het kan hier gaan om één type delict, of verschillende type delicten).

1 | Algemeen en meervoudig slachtofferschap 2006 (in %)

Bron: TNS NIPO, 2006

Tabel 2 op de volgende pagina laat zien dat *diefstal* in de detailhandel net als in 2004 de meest voorkomende vorm van criminaliteit is. We constateren echter wel een significante afname van 300.000 delicten ten opzichte van 2004. Ook in de horeca, transportsector en de zakelijke dienstverlening is het aantal diefstallen gedaald ten opzichte van 2004.

Tevens laat tabel 2 zien dat het aantal *vernielingen* in de sectoren horeca, transport en zakelijke dienstverlening de meest voorkomende vorm van criminaliteit is. In de bouw en zakelijke dienstverlening nam het aantal vernielingen afgelopen jaar af ten opzichte van 2004.

Het aantal *inbraken* is het afgelopen jaar in alle sectoren, met uitzondering van de transportsector, gedaald in vergelijking met 2004.

Gewelddelicten komen ten opzichte van de andere gerapporteerde delicten minder vaak voor. In de horecasector worden in vergelijking met de andere sectoren relatief de meeste bedrijven getroffen door gewelddelicten. In de bouw en zakelijke dienstverlening komen gewelddelicten het minst vaak voor. In de detailhandel, transport en zakelijke dienstverlening is het percentage vestigingen dat in aanraking is geweest met gewelddelicten afgenomen.

2 | Aantallen delicten per sector en type delict in 2004, 2005 en 2006, met significante verschillen tussen 2004 en 2006

Delict		Bouw	Detailhandel	Horeca	Transport	Zak. dienstv.
Inbraak	2004	21.000	42.000	12.000	17.000	34.000
	2005	18.000	32.000	10.000	15.000	27.000
	2006	18.000	29.000	9.000	16.000	25.000
	<i>verschil</i>	-14%	-31%	-25%	-	-26%
Diefstal	2004	27.000	1.500.000	49.000	27.000	28.000
	2005	22.000	1.600.000	45.000	16.000	21.000
	2006	24.000	1.200.000	33.000	16.000	20.000
	<i>verschil</i>	-	-20%	-33%	-41%	-29%
Vernielingen	2004	24.000	86.000	38.000	19.000	47.000
	2005	18.000	88.000	37.000	19.000	38.000
	2006	19.000	89.000	38.000	18.000	39.000
	<i>verschil</i>	-21%	-	-	-	-17%
Geweld ⁵	2004	2 %	7 %	10 %	7 %	4 %
	2005	2 %	6 %	9 %	5 %	3 %
	2006	2 %	5 %	9 %	5 %	3 %
	<i>verschil</i>	-	-22%	-	-29 %	-19 %

Cijfers op grond van schattingen van respondenten

Bron: TNS NIPO, 2006

vetgedrukt cijfer betekent een significant verschil met 2004

De verschillen tussen 2004 en 2006 zijn berekend op basis van **onafgeronde** cijfers. Deze kunnen afwijken van verschillen berekend op basis van afgeronde cijfers, zoals weergegeven in deze tabel. In de sectorrapporten worden de onafgeronde cijfers weergegeven.

De mate waarin verschillende vormen van criminaliteit voorkomen in de vijf onderzochte sectoren, hangt samen met de aard van de sector (zie tabel 3). Zo is het niet verbazingwekkend dat *diefstal* vaker voorkomt in de detailhandel dan in andere sectoren (28% tegenover 5% tot en met 15% in de andere sectoren). Detailhandelsondernemingen – zoals bijvoorbeeld supermarkten en drogisterijen - zijn talrijk en hebben veel handzame producten uitgestald. Wel is het percentage bedrijven in de detailhandel waar diefstal voorkomt, gedaald ten opzichte van 2004, toen het 32% van de bedrijven in de detailhandel betrof. In de andere sectoren –met uitzondering van de bouwsector- is er ook sprake van een daling van het aantal bedrijven waar diefstal voorkomt ten opzichte van 2004.

In de transportsector en de zakelijke dienstverlening is het aantal bedrijven dat getroffen wordt door *vernieling* afgenomen. De horeca en de detailhandel worden - net als in 2004 – relatief het meest met vernieling geconfronteerd.

Voor *inbraak* geldt dat het percentage getroffen bedrijfsvestigingen in bijna alle sectoren significant is gedaald. Alleen in de bouwsector is het percentage niet significant gedaald. In

⁵ Gezien de beperkte incidentie van geweldsdelicten is het statistisch niet verantwoord om schattingen af te geven over het totaal aantal geweldsdelicten.

tabel 2 zien we echter wel een afname van het totaal aantal inbraken in de bouw. Het totaal aantal delicten komt dit jaar uit op 18.000, terwijl het in 2004 nog om 21.000 delicten ging.

Het deel van de vestigingen dat met *geweld* te maken heeft gekregen, is gedaald in de detailhandel, de transportsector en zakelijke dienstverlening.

3 | *Slachtofferschap per type delict per sector in 2004, 2005 en 2006 met significante verschillen tussen 2004 en 2006*

% bedrijven met		Bouw	Detailhandel	Horeca	Transport	Zak. dienstv.
Inbraak	2004	13	15	17	20	11
	2005	13	13	15	18	9
	2006	12	11	13	17	9
	<i>verschil</i>	-	-25%	-24%	-18%	-23%
Diefstal	2004	12	32	17	15	6
	2005	11	30	16	12	5
	2006	11	28	15	12	5
	<i>verschil</i>	-	-12%	-14%	-22%	-18%
Vernielingen	2004	12	18	24	17	12
	2005	10	20	24	16	11
	2006	11	18	23	15	10
	<i>verschil</i>	-	-	-	-14%	-13%
Geweld	2004	2	7	10	7	4
	2005	2	6	9	5	3
	2006	2	5	9	5	3
	<i>verschil</i>	-	-22%	-	-29%	-19%

Bron: TNS NIPO, 2006

vetgedrukt cijfer betekent een significant verschil met 2004

De verschillen tussen 2004 en 2006 zijn berekend op basis van **onafgeronde** cijfers. Deze kunnen afwijken van verschillen berekend op basis van afgeronde cijfers, zoals weergegeven in deze tabel. In de sectorrapporten worden de onafgeronde cijfers weergegeven.

1.1.1 Top10 procent van meest getroffen bedrijfsvestigingen per sector

In deze paragraaf onderscheiden we bedrijfsvestigingen die het meest te maken hebben gehad met criminaliteit: 10% bedrijven met het grootste aantal delicten. Deze groep vergelijken we met de overige getroffen bedrijven. Tevens beschrijven we in deze paragraaf kort hun kenmerken.

Algemene kenmerken van de vestiging

Bedrijven met een eigen bedrijfsterrein en eigen transportmiddelen behoren vaker dan andere bedrijven tot de top10 procent groep van meest getroffen vestigingen. Bedrijven in woonhuizen of gevestigd buiten een stedelijke agglomeratie, behoren minder vaak tot deze groep.

Sectorspecifieke kenmerken en locatie

- Binnen de top10 procent getroffen bedrijven binnen de **bouw**sector zijn burgerlijke en utiliteitsbedrijven en grond-, weg- en waterbouwbedrijven oververtegenwoordigd. In de **bouw**sector bevinden de meeste getroffen bedrijven zich vooral aan de rand van een stedelijke agglomeratie en betreft de vestigingslocatie meestal een bedrijfs- of industrie terrein. Verder beschikken deze bouwbedrijven meer dan gemiddeld over een eigen bedrijfsterrein en eigen transportmiddelen.
- Binnen de **horeca** zijn cafés oververtegenwoordigd in het top10 cluster. Restaurants komen juist relatief minder voor dan gemiddeld in het top10 cluster. De meest getroffen horecabedrijven zijn vaker in het centrum van de stad gevestigd.
- In de **transport**sector zijn tram- en taxibedrijven meer dan gemiddeld vertegenwoordigd in deze groep. De transportbedrijven met de meeste delicten zijn relatief vaak op een industrieterrein gevestigd.
- Onder de top10 getroffen bedrijven in de **detailhandel** bevinden zich veel drogisterijen, parfumerieën, warenhuizen en kledingzaken. Deze zijn vaker in een winkelcentrum gevestigd.
- Binnen de **zakelijke dienstverlening** zitten reisbureaus en advocatenkantoren vaker dan gemiddeld in de top10 van meest getroffen bedrijven. Verder zijn deze bedrijven relatief vaker in het centrum van een stad gevestigd.

Bewustzijn van het probleem

Bedrijfsvestigingen die vaak door criminaliteit getroffen worden, zien ook criminaliteit vaker als een probleem voor de bedrijfsvoering. Veel bedrijven in deze groep nemen maatregelen tegen criminaliteit en geven hier ook meer geld dan gemiddeld aan uit. Daarnaast registreren zij de voorgevallen criminaliteit vaker, laten zij zich vaker adviseren en doen zij vaker mee aan projecten.

Slachtofferschap

Naast algemeen slachtofferschap is het meervoudig slachtofferschap in de top10 van meest getroffen bedrijven hoger dan bij de overige getroffen bedrijven. Het percentage van de zwaarst getroffen bedrijven dat is geconfronteerd met meer dan één delictvorm varieert van 66% in de dienstverlening tot boven de 80% in de bouw en horeca.

Tabel 4 toont welk percentage van het totaal aantal delicten wordt gepleegd bij de top10 procent meest getroffen bedrijven. Een voorbeeld: 67% van het totaal aantal diefstallen binnen de detailhandelsector vindt plaats bij de 10% zwaarst getroffen vestigingen. Dit betekent dat zij 6 tot 7 keer vaker dan het gemiddelde van alle branches worden getroffen door diefstal.

4 | *Aandelen van totaal aantal delicten bij top10 procent meest getroffen bedrijven (%)*

% van totaal aantal delicten	Inbraak	Diefstal	Vernielingen
Bouw	27	36	36
Detailhandel	7	67	14
Horeca	18	58	47
Transport	37	50	49
Zakelijke dienstverlening	17	37	35

Bron: TNS NIPO, 2006

De mate waarin het delict bovengemiddeld voorkomt, varieert sterk. De top10 van meest getroffen bedrijven krijgt vooral meer dan gemiddeld met *diefstal* te maken. Voor de detailhandel en de horeca geldt dat 67% en 58% van alle diefstallen in deze twee sectoren wordt gepleegd binnen de top10 zwaarst getroffen bedrijfsvestigingen. Het merendeel van de diefstallen vindt dus plaats bij een beperkt aantal vestigingen.

De top10 meest getroffen bedrijven krijgt ook met een factor 1,5 (14%) tot 5 keer (49%) vaker dan gemiddeld te maken met *vernielingen*.

In de meeste branches (behalve bij detailhandel) komt bijna een vijfde (17%) tot bijna vier op de tien (37%) van de *inbraken* voor bij de top10 bedrijven met de meeste inbraken. Dit komt neer op een factor 1,5 tot 4 keer vaker dan gemiddeld.

1.2 Schade door criminaliteit

Criminaliteit kost geld. In onze schattingen houden we rekening met zowel directe als indirecte schade. Het totale schadebedrag van alle sectoren bij elkaar is *circa 569 miljoen euro*. De totale schade door criminaliteit is daarmee gedaald ten opzichte van 2004 (toen 686 miljoen euro). In verhouding met de totale schade in 2004, is dit een afname van 17%.

In tabel 5 is te zien dat vooral de detailhandel een relatief groot aandeel heeft in het totale schadebedrag; diefstal en inbraak vormen voor deze sector de grootste kostenpost. Wanneer er sprake is van een significante daling van geschatte schade in 2006 ten opzichte van 2004, is dit in de tabel in procenten weergegeven.

5 | Schadebedragen per sector en delict, in miljoenen euro's*- 2004, 2005 en 2006 (% verschil)

Schade:	Bouw			Detailhandel			Horeca			Transport			Zakelijke dienstverlening		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Inbraak	55	57	52	89	79	75	18	18	17	36	25	26	84	74	66
Diefstal	40	35	40	146	141	120	12	12	11	22	18	15	33	27	25
Vernieling	15	15	15	34	34	30	12	10	10	10	9	7	24	22	20
Overig incl. geweld	9	5	7	11	11	10	2	2	2	4	4	3	30	21	18
Totaal euro (mln.)	119	112	114	280	265	235	44	42	40	72	56	51	171	144	129
Overall geschatte schade 2004: 686 miljoen euro							Overall geschatte schade 2006: 569 miljoen euro -17%								

*Cijfers op grond van schattingen van respondenten in het onderzoek

Bron: TNS NIPO, 2006

vetgedrukt cijfer betekent een significant verschil met 2004

1.3 Preventieve maatregelen

Verreweg de meeste bedrijven lijken zich goed bewust te zijn van het feit dat ze slachtoffer kunnen worden van criminaliteit (tabel 6). Zo neemt tweederde van de bouwbedrijven (64%) preventieve maatregelen. In de vier andere sectoren ligt dit aandeel zelfs hoger (detailhandel, 80%, dienstverlening 75%, horeca 77% en transport 71%).

Bedrijven nemen meestal maatregelen met behulp van technische middelen. In het onderstaande overzicht is te zien dat bedrijven vaak kiezen voor het aanleggen van een alarm. Ook brengen veel bedrijven extra sloten aan op de deur.

6 | *Percentage bedrijven dat preventiemaatregelen neemt, en percentage bedrijven dat onderstaande maatregelen toepast, 2006 (top 3 grijs gearceerd)*

	Bouw	Detailhandel	Horeca	Transport	Zakelijke dienstverlening
Doet aan preventie:	64%	80%	77%	71%	75%
Alarm luid	40	50	51	48	49
Alarm stil	27	42	39	33	38
Extra sloten	34	27	28	26	32
Extra zwaar hang- en sluitwerk	18	12	13	11	18
Hekwerken	23	11	5	22	8
Beveiligingsdienst / portier	8	9	11	16	12
Extra verlichting	12	8	8	11	8
Camera's / infrarood	8	23	22	16	9

Bron: TNS NIPO, 2006

In het kader van criminaliteitspreventie constateren we dat het aantal bedrijven dat *advies* inwint over criminaliteitsbestrijding per sector uiteenloopt en groeit naarmate de ernst van de problematiek toeneemt. Tabel 7 op de volgende pagina laat zien dat een minderheid van de bedrijven advies inwint over criminaliteitspreventie.

De *aard* van het advies heeft vooral betrekking op elektronische beveiliging en het voorkomen van diefstal. In vergelijking met 2004 is het percentage bedrijven dat advies inwint kleiner. In 2006 heeft 17% van de bedrijven advies ingewonnen tegen 19% in 2004. Alleen in de sector bouw is het aantal bedrijven dat advies inwint niet gedaald, maar gelijk gebleven.

Bedrijven die het meest getroffen worden door criminaliteit (top10 procent) winnen vaker advies in dan gemiddeld; het gaat daarbij om ongeveer 3 keer zoveel bedrijven en betreft met name elektronische preventie en voorkomen van diefstal door derden of eigen personeel.

7 | Percentage bedrijven dat advies inwint of aan projecten deelneemt - 2004, 2005 en 2006

Sector	% Advies inwinnen	% Advies inwinnen	% Advies inwinnen	% Project deelname	% Project deelname	% Project deelname
	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Bouw	12	13	11	3	4	3
Detailhandel	25	24	22	6	6	6
Horeca	21	20	19	8	8	8
Transport	19	18	17	5	5	5
Zakelijke dienstverlening	17	15	15	4	4	4
			-12%			

Bron: TNS NIPO, 2006

vetgedrukt cijfer betekent een significant verschil met 2004

Projecten zijn een andere manier voor bedrijven om zich tegen criminaliteit te wapenen. Bovendien vormen projecten voor bedrijven een mogelijkheid om met andere, meer innovatieve vormen van criminaliteitsbestrijding bekend te raken (tabel 7). Het aantal bedrijven dat deelneemt aan projecten met de politie of de gemeente varieert van 3% in de bouw tot 8% in de horeca.

De meeste projecten richten zich op het beveiligen van de omgeving (40%) en criminaliteitspreventie in algemene zin (36%). In de detailhandel en horeca speelt preventie van vandalisme ook een belangrijke rol (respectievelijk 23% en 25%). Van de bedrijven die aan beveiligingsprojecten deelnemen, neemt een op de vijf (20%) van de bedrijven deel aan het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO). Dit is meer dan in 2004 (16%).

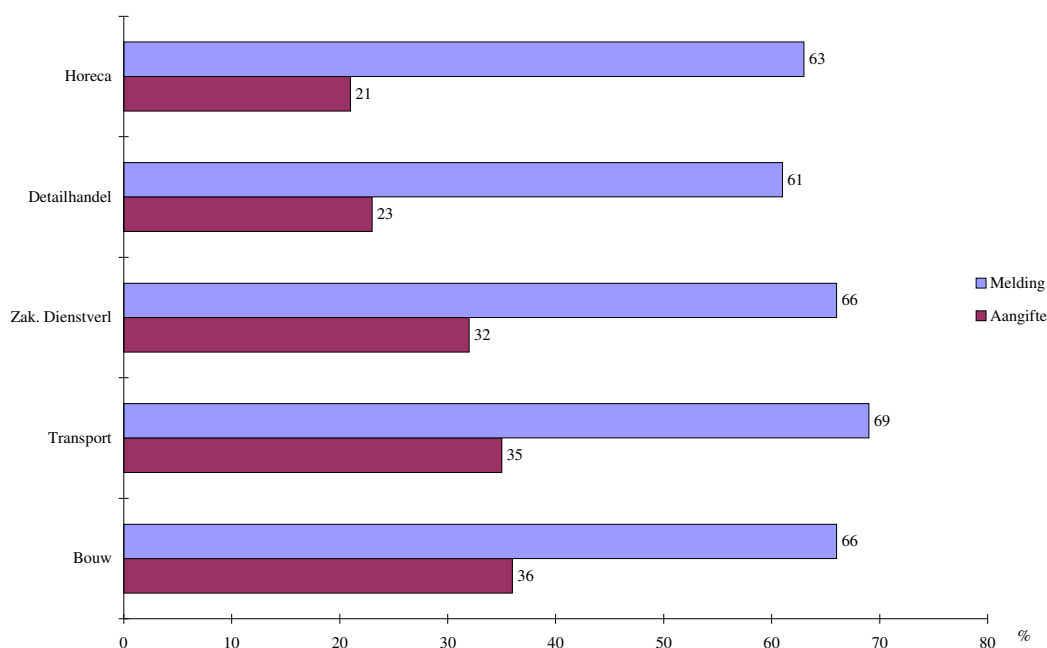
1.4 Meldings- en aangiftegedrag

Van *alle* bedrijven in de onderzochte branches - dus inclusief de bedrijven die niet met bepaalde delicten te maken hadden – heeft 21% in 2006 van één of meer delicten *melding*⁶ gemaakt bij de politie. In 2004 was dit percentage hoger, namelijk 25%. Van al deze bedrijven heeft 9% van één of meer delicten ook daadwerkelijk *aangifte* gedaan bij de politie. In 2004 was dit 11%.

Meldings- en aangiftegedrag per sector

Als we inzoomen op de getroffen bedrijven per sector en hun meldings- en aangiftegedrag tegen elkaar afzetten, zien we duidelijke verschillen (grafiek 8). Als we deze verschillen uitdrukken in percentages hebben we een maat die de verhouding tussen melding en aangifte weergeeft. Deze maat heet het verval, waarmee het verlies zichtbaar wordt van het deel van de bedrijven die uiteindelijk geen aangifte doen, maar wel de moeite namen om melding te maken. Grafiek 8 toont bovenaan de sector met het grootste verval en onderaan de sector met het kleinste verval.

8 | *Verhouding tussen melding en aangifte van getroffen bedrijven per sector in 2006*

Bron: TNS NIPO, 2006

⁶ Het melden van een delict onderscheiden we van het doen van aangifte. Daadwerkelijk aangifte doen houdt in dat een proces-verbaal of een standaard aangifteformulier is opgemaakt en ondertekend. Het melden van een delict is het op de hoogte stellen van de politie in de breedste zin van het woord. Het doen van aangifte valt hier dus formeel binnen.

Het verval is het grootst in de horeca: daar doet tweederde van de bedrijven die een delict melden uiteindelijk geen aangifte (zie zowel grafiek 8 als tabel 9). Ook veel getroffen bedrijven in de detailhandel doen wel melding maar toch geen aangifte: het verval is daar ook bijna tweederde (62%). Bovendien is het meldings- en aangiftegedrag in de detailhandel sinds 2004 afgenomen. In de bouw nemen relatief de meeste getroffen bedrijven de moeite om zowel melding als aangifte te doen; het verval is daar minder dan de helft (45%).

9 | Verval tussen meldings- en aangiftegedrag van getroffen bedrijven – 2004, 2005 en 2006

Sector	%	melding			aangifte			Verval		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Bouw		66	64	66	37	37	36	44 %	42 %	45%
Detailhandel		64	63	61	25	25	23	61 %	60 %	62%
Horeca		69	67	63	22	22	21	68 %	67 %	67%
Transport		70	68	69	35	33	35	50 %	51 %	49%
Zakelijke dienstverlening		65	60	66	31	31	32	52 %	48 %	52%

Bron: TNS NIPO, 2006

Meldings- en aangifte gedrag per type delict

Het onderzoek laat een verschil zien tussen het **meldingsgedrag** van *inbraak* en het meldingsgedrag van de andere vormen van criminaliteit. In totaal heeft 87% van de bedrijven die te maken hebben gehad met *inbraak* de politie hiervan op de hoogte gesteld. In alle sectoren wordt *inbraak* veel vaker gemeld dan de andere delicten;

- van minimaal 80% van de getroffen bedrijven in de transportsector
- tot maximaal 88% in de detailhandel.

Bij *gewelddelicten* liggen deze uitersten tussen

- 40% van de getroffen bedrijven in de bouw en
- 66% van de horecavestigingen;

bij *diefstal* tussen de

- 41% in de horeca en
- 67% van de getroffen bedrijven in de zakelijke dienstverlening;

en bij *vernieling* tussen

- de 44% van de getroffen bedrijven in de detailhandel en
- en 48% van de getroffen bedrijven in de zakelijke dienstverlening.

Het **aangiftegedrag** volgt hetzelfde patroon. Maar ook daar is er verschil in de mate van verval. Vooral bij *inbraak* valt op dat het aantal getroffen bedrijven dat melding maakt groot is; het aantal dat uiteindelijk aangifte doet, is echter veel kleiner. Voor de meeste delicten komt het verval uit in de ordegrrootte van de helft tot tweederde. Relatief hoog is het verval bij *inbraak in de horeca* en *inbraak in de detailhandel*: 87% van de getroffen horecabedrijven maakt wel melding van *inbraak*, 20% doet aangifte. In de detailhandel doet 88% van de getroffen bedrijven melding en 25% aangifte.

De verwachting dat het melden of aangeven van een inbraak, diefstal of vernieling geen effect heeft of geen resultaat oplevert is bij *inbraak* de meest genoemde reden om geen melding te maken of aangifte te doen. Daarnaast noemt men dat de schade te klein is (binnen het eigen risico valt). Deze reden komt bij *diefstal* het vaakst voor om geen melding of aangifte te doen. Daarnaast noemt men bij diefstal gebrek aan bewijs als reden. Voor geweldsdelicten geldt dat de getroffen bedrijven vaker dan bij andere delicten aangeven dat zij het probleem zelf aanpakken.

1.5 Ervaring met en waardering van de politie

De tevredenheid over het optreden van de politie is sinds 2004 toegenomen. In de bouwsector, transportsector en zakelijke dienstverlening is circa de helft van de bedrijven die contact hadden met de politie voor een melding of aangifte, tevreden over het optreden van de politie bij dit contact. In de horeca (60%) en de detailhandel (59%) is zelfs 6 op de 10 bedrijven tevreden over de politie.

10 | Percentage bedrijven dat (zeer) tevreden is na contact over het optreden van de politie

Sector	% tevreden in 2004	% tevreden in 2005	% tevreden in 2006
Bouw	42	46	49
Detailhandel	51	55	59
Horeca	55	59	60
Transport	41	45	45
Zakelijke dienstverlening	50	50	50

Bron: TNS NIPO, 2006

vetgedrukt cijfer betekent een significant verschil met 2004

In vergelijking met 2004 zijn bedrijven significant minder vaak tevreden over de snelheid van de politie (25% in 2006 versus 28% in 2004). Niettemin is dit, samen met de klantvriendelijkheid van de politie, nog steeds de voornaamste reden voor de tevredenheid over het optreden van de politie.

Belangrijke redenen voor ontevredenheid blijven het ontbreken van zichtbaar resultaat en de perceptie dat de politie geen actie onderneemt naar aanleiding van de melding of aangifte. Deze redenen worden wel minder vaak genoemd dan in 2004. Het aantal bedrijven dat zegt dat aangifte doen ingewikkeld en tijdrovend is, is bijna gehalveerd sinds 2004. Bedrijven geven vaker dan in 2004 aan dat zij ontevreden zijn vanwege het uitblijven van terugkoppeling en vanwege de vermeende traagheid van het arriveren van de politie ter plaatse.

1.6 Interne criminaliteit

In de MCB 2006 is voor het eerst specifiek aandacht besteed aan interne criminaliteit. Interne criminaliteit wordt gedefinieerd als diefstal van geld of goederen door het eigen personeel. In totaal is 5% van alle bedrijfsvestigingen in aanraking gekomen met interne criminaliteit. Dit loopt uiteen van 9% in de sector horeca tot 3% in de zakelijke dienstverlening. In de detailhandel zegt 7% van de bedrijven getroffen te zijn door interne criminaliteit. In deze sector zien we wel een variatie naar type bedrijf: zo geeft 24% van de supermarkten aan met interne criminaliteit te maken te hebben.

De meest getroffen maatregel om interne criminaliteit tegen te gaan is het controleren van referenties bij de aanname van nieuw personeel (41% van de bedrijven). Daarnaast stelt 36% van de bedrijven regels op voor het eigen personeel met betrekking tot interne criminaliteit. Bijna eenderde (30%) van de bedrijven doet standaard aangifte na het constateren van interne criminaliteit.

1.7 Belangrijkste resultaten 2006 ten opzichte van 2005

In de rapportage vergelijken we 2006 met de nulmeting van 2004. Het is echter ook interessant om een beeld te krijgen van de ontwikkelingen ten opzichte van 2005. Daarom beschrijven we in deze paragraaf de meest in het oog springende verschillen ten opzichte van vorig jaar.

Slachtofferschap

Wanneer we kijken naar verschillen tussen 2006 en 2005, zien we deze met name in de sectoren detailhandel en horeca. In deze twee sectoren is het algemeen slachtofferschap gedaald ten opzichte van 2005. Vorig jaar gaf nog de helft (49%) van de detailhandelbedrijven aan in aanraking te zijn geweest met één of meer vormen van criminaliteit. In 2006 is dit 45% van de bedrijven. Bij de horeca is dit gedaald van 45% naar 43%. Ook is bij deze sectoren het meervoudig slachtofferschap afgenomen. In de detailhandel is dit gedaald van 19% naar 17% en in de horeca is dit gedaald van 18% naar 16%. Bij de overige sectoren zijn zowel het algemeen als meervoudig slachtofferschap gelijk gebleven.

Binnen de sectoren detailhandel en horeca ervaart men criminaliteit in vergelijking met vorig jaar minder als een probleem. In de detailhandel ervaart 37% dit als een probleem tegen 40% vorig jaar. Het percentage dat preventie maatregelen neemt is hier gedaald van 82% tot 80%. Bij de horeca is het percentage dat criminaliteit als een probleem ervaart gedaald van 32% tot 30%. Bij de overige sectoren is dit gelijk gebleven.

Inbraak

Bij de detailhandel is het totaal aantal inbraken gedaald van 32.000 naar 29.000. Hoewel in de horeca het percentage bedrijven dat in aanraking is gekomen met inbraak wel is gedaald,

is het totaal aantal inbraken niet gedaald. Bij de overige sectoren is het aantal inbraken ten opzichte van 2005 gelijk gebleven.

Diefstal

Ook voor diefstallen geldt dat deze afgenomen zijn ten opzichte van 2005 in de sectoren detailhandel en horeca. In de sector detailhandel is het aantal diefstallen gedaald van 1.6 miljoen naar 1.2 miljoen. De totale schade die hiermee gepaard gaat is gedaald van € 141 miljoen in 2005 naar € 120 in 2006.

In de horeca is het aantal diefstallen gedaald van totaal 45.000 in 2005 tot 33.000 in 2006. Hier is de totale schade echter niet gedaald. In de overige sectoren is het aantal diefstallen onveranderd.

In de detailhandel is het aantal getroffen bedrijven dat melding doet van diefstal ook gedaald (van 48% naar 45%). In de overige sectoren is dit niet veranderd, behalve in de zakelijke dienstverlening. Hier is het percentage getroffen bedrijven dat melding doet gestegen van 59% naar 67%. Tevens is het percentage dat aangiftes doet toegenomen (van 33% tot 39%).

Vernieling

In alle sectoren is het totaal aantal vernielingen onveranderd. Alleen in de detailhandel is het percentage dat aangeeft in aanraking te zijn geweest met vernieling wel gedaald van 20% naar 18%. In deze sector is de totale schade gedaald van € 34 miljoen naar € 30 miljoen.

Geweld

In de detailhandel is het percentage bedrijven dat in aanraking komt met geweldsdelicten gedaald van 6% in 2005 tot 5% in 2006. Voor de overige sectoren zijn er geen verschillen met 2005.

1.8 Overzichtstabel resultaten 2004, 2005 en 2006

Tot slot hebben we op de volgende twee pagina's een samenvattende tabel opgenomen, waarin de meest relevante cijfers voor zowel 2004, 2005 als 2006 per sector op een rij staan.

2006 - 2004	Bouw 2004	Bouw 2005	Bouw 2006	Detail- handel 2004	Detail- handel 2005	Detail- handel 2006	Horeca 2004	Horeca 2005	Horeca 2006	Transport 2004	Transport 2005	Transport 2006	Zakelijke dienstverl. 2004	Zakelijke dienstverl. 2005	Zakelijke dienstverl. 2006
Steekproefomvang (afgerond) n	5.700	6.400	5.800	8.800	9.000	11.800	8.900	9.500	6.200	6.500	3.900	4.800	7.800	9.300	9.000
% ervaart criminaliteit als een probleem (enigszins+ernstig)	25	22	22**	42	40	37**	34	32	30**	38	34	32**	22	19	19**
% neemt prevent. maatregelen	66	65	64*	81	82	80	77	77	77	73	72	71*	74	76	75
% registreert criminaliteit	16	18	18**	22	24	24**	18	20	20**	26	27	26	17	18	19**
% neemt deel aan projecten	3	4	3	6	6	6	8	8	8	5	5	5	4	4	4
% is tevreden over de politie (tevreden+zeer tevreden)	42	46	49**	51	55	59**	55	59	60**	41	45	45**	50	50	50
Slachtofferschap															
% slachtofferschap algemeen	30	28	28	49	49	45**	47	45	43**	42	39	37**	29	26	25**
% meervoudig slachtofferschap	10	8	9	20	19	17**	19	18	16**	16	14	12**	8	6	6**
Inbraak															
% bedrijven waar voorkomt	13	13	12	15	13	11**	17	15	13**	20	18	17**	11	9	9**
Gemiddelde frequentie	2,2	2,0	2,1	1,9	1,6	1,7	1,8	1,7	1,8	2,9	2,9	3,2	1,8	1,8	1,7
Raming totaal aantal delicten	21.000	18.000	18.000**	42.000	32.000	29.000**	12.000	10.000	9.000**	17.000	15.000	16.000	34.000	27.000	25.000**
Relatieve marge aantallen	8,1 %	6,9 %	7,6%	6,4 %	7,0 %	6,2%	6,5 %	6,5 %	10,3%	7,9 %	9,9 %	10,9%	7,2 %	7,2 %	7,6%
Raming totale schade (mln euro)	€ 55	€ 57	€ 52	€ 89	€ 79	€ 75**	€ 18	€ 18	€ 17	€ 36	€ 25	€ 26**	€ 84	€ 74	€ 66**
Relatieve marge bedragen	8,9 %	7,6 %	8,8%	6,6 %	7,9 %	6,6%	7,7 %	7,9 %	9,8%	7,8 %	9,3 %	9,5%	8,0 %	8,1 %	8,3%
% getroffen dat melding doet	84	87	86	88	87	88	88	89	87	83	83	80	89	90	87
% getroffen dat aangifte doet	41	47	45	26	25	25	20	19	20	35	36	35	36	39	34

* significant verschil 2004 - 2006 met 95% betrouwbaarheid (significantiëniveau van 5%)

** zeer significant verschil 2004 - 2006 met 99% betrouwbaarheid (significantiëniveau van 1%)

	Bouw 2004	Bouw 2005	Bouw 2006	Detail- handel 2004	Detail- handel 2005	Detail- handel 2006	Horeca 2004	Horeca 2005	Horeca 2006	Transport 2004	Transport 2005	Transport 2006	Zakelijke dienstverl 2004	Zakelijke dienstverl. 2005	Zakelijke dienstverl. 2006
Diefstal															
% bedrijven waar voorkomt	12	11	11	32	30	28*	17	16	15*	15	12	12*	6	5	5**
Gemiddelde frequentie	3,5	3,0	3,2	31,9	35,4	28,4	7,2	6,9	5,6	6,6	4,6	4,8**	2,8	2,6	2,4
Raming totaal aantal delicten	27.000	22.000	24.000	1.500.000	1.600.000	1.200.000**	49.000	45.000	33.000**	27.000	16.000	16.000**	28.000	21.000	20.000**
<i>Relatieve marge aantallen</i>	10,4 %	9,0 %	9,7%	8,5 %	10,7 %	7,6%	12,4 %	12,6 %	12,9%	17,0 %	14,0 %	18,2%	16,1 %	12,1 %	13,3%
Raming totale schade (mln €)	€ 40	€ 35	€ 40	€ 146	€ 141	€ 120**	€ 12	€ 12	€ 11	€ 22	€ 18	€ 15**	€ 33	€ 27	€ 25**
<i>Relatieve marge bedragen</i>	10,7 %	9,8 %	10,6%	5,0 %	4,7 %	4,6%	9,5 %	10,8 %	11,3%	10,7 %	11,7 %	13,8%	12,1 %	11,8 %	12,1%
% getroffen en dat melding doet	51	51	51	47	48	45	45	44	41	63	63	60	65	59	67
% getroffen en dat aangifte doet	31	31	29	18	19	17	19	19	17	35 ^a	33	32	40	33	39
Vernieling															
% bedrijven waar voorkomt	12	10	11	18	20	18	24	24	23	17	16	15*	12	11	10**
Gemiddelde frequentie	3,1	2,7	2,8	3,2	3,1	3,4	4,1	4,1	4,3	4,0	4,3	4,4	2,5	2,2	2,5
Raming totaal aantal delicten	24.000	18.000	19.000**	86.000	88.000	89.000	38.000	37.000	38.000	19.000	19.000	18.000	47.000	38.000	39.000*
<i>Relatieve marge aantallen</i>	12,7 %	11,3 %	10,9%	7,9 %	8,5 %	8,5%	7,3 %	8,3 %	10,0%	10,5 %	15,3 %	14,0%	11,0 %	8,6 %	12,3%
Raming totale schade (mln €)	€ 15	€ 15	€ 15	€ 34	€ 34	€ 30**	€ 12	€ 10	€ 10**	€ 10	€ 9	€ 7**	€ 24	€ 22	€ 20*
<i>Relatieve marge bedragen</i>	10,7 %	9,4 %	10,2%	6,6 %	6,5 %	5,8%	6,0 %	6,8 %	7,2%	8,8 %	10,9 %	10,6	8,6 %	8,6 %	9,2%
% getroffen en dat melding doet	46	46	47	46	44	44	46	45	45	50	50	47	47	46	48
% getroffen en dat aangifte doet	25	24	24	17	18	17	14	15	13	22 ^a	22	23	21	26	23
Geweld															
% bedrijven waar voorkomt	2	2	2	7	6	5**	10	9	9	7	5	5**	4	3	3**
<i>Relatieve marge percentage</i>	18,4 %	15,3 %	17,1%	7,5 %	9,9 %	6,9%	6,4 %	6,8 %	8,2%	9,0 %	13,9 %	12,3%	10,9 %	12,8 %	11,9%
Gemiddelde frequentie	3,3	2,5	2,8	4,5	4,9	4,8	4,3	4,1	3,8	6,7	6,8	4,5	3,6	3,4	3,8
% getroffen en dat melding doet	56	42	40**	59	57	52**	68	64	66	56	59	56	55	53	53
% getroffen en dat aangifte doet	30 ^a	23	17**	15 ^a	14	12	17 ^a	16	16	22	18	23	21	21	22
Overige vormen criminaliteit															
% bedrijven waar voorkomt	3	3	4	6	5	5**	7	5	5**	5	5	4*	7	6	5**
Gemiddelde frequentie	11,5	5,8	6,5	18,9 ^a	24,1	11,8*	14,6	19,8	15,9	21,3	33,6	22,1	36,8	31,3	33,5
Raming totaal aantal delicten	27.000	14.000	16.000	170.000 ^a	200.000	86.000**	40.000	42.000	33.000	33.000	49.000	26.000	440.000	340.000	300.000
Raming totale schade (mln €)	€ 8,5	€ 5	€ 7	€ 11	€ 11	€ 10	€ 2,3	€ 2	€ 2	€ 4 ^a	€ 4	€ 3	€ 30	€ 21	€ 18**
% getroffen en dat melding doet	36	39	37	46	43	44	52	54	52	45	39	48	29	28	29
% getroffen en dat aangifte doet	18	18	16	18	19	16	12 ^a	15	15	24 ^a	17	21	13 ^a	14	13

2 Inleiding

Informatie voor beleid op het gebied van criminaliteitsbeheersing en veiligheid

De Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven (MCB) heeft als doel ontwikkelingen in het slachtofferschap van criminaliteit bij Nederlandse bedrijven vast te stellen en inzicht te geven in de maatregelen die bedrijven nemen om de criminaliteit terug te dringen. Daarnaast dient het informatie op te leveren over de maatschappelijke effecten van het veiligheidsbeleid. De MCB maakt het mogelijk om op basis van feiten en cijfers te discussiëren over de veiligheid van bedrijven en de maatregelen die nodig zijn om de veiligheid te vergroten.

Onderzoek omtrent veiligheid in de samenleving heeft een hoge attentiewaarde. Burgers en bedrijven hechten groot belang aan de veiligheid in de samenleving en het onderwerp staat hoog op de politieke agenda. Dit noopt tot consciëntieus onderzoek naar de feiten en cijfers over criminaliteit en veiligheid in het bedrijfsleven, die onweerlegbaar dienen te zijn. De MCB voorziet hierin.

Nulmeting in 2004

Na het verschijnen van het Veiligheidsprogramma 'Naar een veiliger samenleving' in oktober 2002, dient stelselmatig over de voortgang van het programma en de bereikte maatschappelijke effecten aan de Tweede Kamer gerapporteerd te worden. Op het terrein van de criminaliteit bij het bedrijfsleven worden hiervoor met name twee indicatoren gehanteerd: *diefstal bij de detailhandel* en *geweld bij het bedrijfsleven*. Om de criminaliteits- en veiligheidssituatie voor het gehele Nederlandse bedrijfsleven te onderzoeken, werd in 2002 het MBI (Monitor Bedrijven en Instellingen) onderzoeksinstrument ontwikkeld en ingezet. Echter de spreiding van deze meting bleek voor het aantal delicten aanzienlijk te zijn. In 2004 is daarom besloten om de steekproefomvang met een factor zeven te verhogen om op deze manier hogere betrouwbaarheidsmarges te garanderen en nauwkeuriger schattingen af te geven. Het onderzoek kreeg tevens een andere naam, *Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven* (MCB), omdat vanaf 2004 alleen nog bedrijven en geen instellingen in het onderzoek zijn meegenomen. De meting in 2004 fungeert als nulmeting.

Vergelijkbare aanpak in vervolgmetingen

In navolging van MCB 2004 en 2005 is in 2006 een nieuwe meting uitgevoerd. Door een ongewijzigde aanpak is vergelijking tussen de metingen mogelijk (gemaakt). De eis was een goede vergelijking te kunnen maken met de resultaten van de nulmeting – de MCB meting van 2004. De opzet van het onderzoek is daarom ongewijzigd wat omvang en inhoud betreft. In dit rapport wordt met name een vergelijking met de resultaten uit 2004 gemaakt.

Het onderzoek is in 2006 – net als in 2005 en 2004 – gericht op de volgende **vijf sectoren**⁷:

- Detailhandel
- Bouw
- Horeca

⁷ Ten opzichte van de MCB 2004 zijn dit dezelfde sectoren.

- Transport
- Zakelijke dienstverlening

In de MCB zijn vragen gesteld over inbraak, diefstal, vernieling, geweld en overige criminaliteit. In 2006 zijn voor het eerst vragen gesteld over interne criminaliteit, waaronder we in dit geval verstaan diefstal van geld of goederen door het eigen personeel.

Gebruikers

De primaire gebruikers van dit onderzoek zijn de ministeries van Justitie en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. De informatie uit de MCB dient voor het sturen van het veiligheidsbeleid en ter politieke verantwoording. Daarnaast is er een brede kring van andere (potentiële) gebruikers met voor elk een specifieke gebruikswaarde:

- *bedrijven en koepelorganisaties*: de MCB biedt zicht op de criminaliteitsproblemen in de eigen sector, een overzicht van de eigen inspanningen en die van de politie. Daarnaast kan de MCB bedrijven mobiliseren voor een gezamenlijke aanpak van veiligheidsproblemen;
- *gemeenten en de politiekorpsen* die een belangrijke rol vervullen bij de handhaving van veiligheid;
- *andere ministeries*: op departementaal niveau biedt de monitor beleidsinformatie, zowel over de ontwikkeling van criminaliteit als over de inspanningen van de politiekorpsen en bedrijven. Aangezien veiligheid een belangrijk aspect is van de kwaliteit van het ondernemersklimaat, heeft ook het ministerie van Economische Zaken steeds meer aandacht voor het onderwerp.

Opzet van de rapportage

Deze rapportage bevat de resultaten voor de MCB meting 2006. Bij het opstellen van dit rapport is gekozen voor een beschrijvende weergave van de criminaliteits- en veiligheids-situatie in vijf sectoren. Door de aard van de gestelde vragen en de zeer grote steekproefomvang (37.695 ondervraagde bedrijfsvestigingen) leent het onderzoek zich goed voor het bestuderen van operationele en beleidsvoorbereidende vraagstukken. Zo is in dit rapport na te lezen hoe beleid van de overheid in de cijfers tot uitdrukking komt, bijvoorbeeld als het gaat om het terugbrengen van criminaliteit, het stimuleren van ondernemers tot het nemen van maatregelen of het vergroten van de tevredenheid van ondernemers met het optreden van de politie. Het spiegelen van de onderzoeksuitkomsten aan beleidsdoelstellingen behoorde echter niet tot de verstrekte opdracht.

De *delicten* staan centraal in de rapportage: met name het vaststellen van het aantal gepleegde delicten. Per delict behandelen we voorts een aantal zaken: mate waarin delict voorkomt, schade, meldings- en aangiftegedrag en (mogelijk) daderschap. Het melden van een delict onderscheiden we van het doen van aangifte. Daadwerkelijk aangifte doen houdt in dat een proces-verbaal of een standaard aangifteformulier is opgemaakt en ondertekend. Het melden van een delict is het op de hoogte stellen van de politie in de breedste zin van het woord. Het doen van aangifte valt hier dus formeel binnen. Ook beschrijven we de tevredenheid van bedrijven met het optreden van de politie.

Waar relevant wordt in een sectorrapport een uitsplitsing gepresenteerd naar *branche, regio en stedelijke ligging (agglomeratie)*. Voor de vergelijking naar regio is het uitgangspunt de indeling naar de Nielsen-gebieden, een in de marketing gebruikelijke indeling van Nederland in vijf gebieden. Het betreft de volgende vijf regio's:

- 1) de Randstad: de steden Amsterdam, Rotterdam en Den Haag met randgemeenten;
- 2) het westen: de overige gemeenten in de provincies Zuid-Holland, Noord-Holland en Utrecht;
- 3) het noorden: de provincies Groningen, Friesland en Drenthe;
- 4) het oosten: de provincies Overijssel, Gelderland en Flevoland;
- 5) het zuiden: de provincies Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.

In bijlage 1 is weergegeven hoe deze gebieden zich verhouden tot de bestaande politieregio's.

Het onderscheid naar agglomeratie betreft drie groepen bedrijven, namelijk:

- 1) vestigingen die in het centrum van een stedelijke agglomeratie zijn gevestigd;
- 2) vestigingen die aan de rand van een stedelijke agglomeratie zijn gevestigd;
- 3) vestigingen die buiten een stedelijke agglomeratie zijn gevestigd.

In verband met de leesbaarheid spreken we in de rest van dit rapport niet meer over 'stedelijke agglomeratie' maar voornamelijk over 'stedelijke ligging' en 'stad'.

De bedrijven zijn op *vestigingsniveau* ondervraagd. Omwille van de leesbaarheid spreken wij in het vervolg ook wel over bedrijven of organisaties in plaats van vestigingen.

Nauwkeurigheid van de resultaten

De resultaten die wij in dit rapport presenteren, zijn gebaseerd op steekproefonderzoek. Dit betekent dat voor de uitkomsten een bepaalde mate van nauwkeurigheid geldt. De betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van de meting in 2006 hebben zwaar gewogen in de onderzoeksopzet.

In het rapport vermelden wij onderaan grafieken en tabellen altijd de basis. De *basis* is het ongewogen aantal ondervraagde vertegenwoordigers van bedrijfsvestigingen waarop die resultaten zijn berekend. De basis geeft een indicatie van de betrouwbaarheid van de resultaten. Het Handboek MCB bevat een uitgebreide methodologische verantwoording, waarin nader wordt ingegaan op onder andere de betrouwbaarheidsmarges. De cijfers die in grafieken en tabellen staan vermeld, zijn gewogen op sector en vestigingsgrootte.

Wanneer sprake is van relevante significante verschillen bijvoorbeeld tussen sectoren, branches, regio's of stedelijke ligging, besteden wij daar bij de bespreking aandacht aan. In de andere gevallen kunt u aannemen dat de verschillen vanuit statistisch oogpunt onvoldoende betekenisvol zijn om te vermelden. Het Handboek bevat een meer gedetailleerde methodologische verantwoording.

Amsterdam,
december 2006